ראה

א. וועגן דעם חיוב אז מ׳זאל ברענ־גען און מקריב זיין קרבנות בלויז אין ביהמ״ק דוקא, און דעם איסור ההקרבה מחוץ למקדש — וואס רעדט זיך בפרש־תנו[1] — ווערן אויסגערעכנט אין משנה[2] (ועד״ז אין ספרי[3]) די שלבים שבזה: „משהוקם המשכן נאסרו הבמות . . באו לשילה נאסרו הבמות . . באו לירושלים נאסרו הבמות ולא הי׳ שם תקרה אלא בית אבנים . . והיא היתה מנוחה. באו לנוב וגבעון הותרו הבמות . . באו לירושלים נאסרו הבמות ולא הי׳ להן [עוד] היתר והיא היתה נחלה״.

ווי ס׳איז מובן מלשון המשנה, איז דער ענין פון „באו לשילה נאסרו הבמות״ פאַרבונדן דערמיט וואס דאַרטן איז געווען א „בית אבנים . . והיא היתה מנוחה״[4] (משא״כ בגלגל לפני זה וואס דעמולט האָט מען אויפגעשטעלט דעם אוהל מועד[5]), און ווי דער לשון הרמב״ם[6] „נקרא שילה בית״[7].

דאַרף מען פאַרשטיין: עס שטייט מפורש אין פסוק[8] „כי לא ישבתי בבית למיום העלותי את בנ״י ממצרים ועד היום הזה ואהי׳ מתהלך באוהל ובמשכן״, ד.ה. אַז אויך דער משכן שילה ווערט ניט גערעכנט ווי א „בית״ נאָר בלויז אַלס „אוהל״ (אַדער משכן)[9]?

בפשטות קען מען זאָגן, אַז עס ווענדט זיך לגבי וואס מ׳רעדט: לגבי דעם אהל מועד — דעם משכן — ווערט שילה גערעכנט אַלס בית; משא״כ לגבי דעם ביהמ״ק שבירושלים איז עס בלויז אַן אוהל[10].

אָבער פון דעם וואס מ׳פאַרבינדט דאָס מיט א דין מסוים — איסור הבמות — איז משמע[11], אַז אויך אין משכן שילה איז פאַראַן א גדר פון בית, וואס דער־פאַר „היא היתה מנוחה״.

ב. וי״ל הביאור בזה:

מ׳געפינט אין תורה דעמזעלבן לשון ביי שילה און דעם ביהמ״ק שבירו־שלים: אויף „המקום אשר יבחר ה״

---

1) יב, ד ואילך.

2) זבחים קיב, ב.

3) פרשתנו שם, ח.

4) וראה בגמ׳ שם (קיט, א) „באו לירושלים כו׳ ת״ר כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה כו׳ זו שילה כו׳״, ושם (קיח, א) באו לשילה כו׳ מנה״מ כתוב אחד אומר (ש״א א, כד) ותביאהו בית ה׳ שילה כו׳. ואכ״מ.

5) זבחים קיח, ב. רמב״ם הל׳ בית הבחירה פ״א ה״ב.

6) בפיה״מ זבחים פי״ד מ״ו. וראה לשונו בהל׳ ביהב״ח שם.

7) וממשיך שם: וכן כתוב ותביאהו בית ה׳ שילה כו׳. ואחר שהי׳ שם בנין אז הוא מנוחה לפי שנתיישבו ולא היתה שם נסיעה וה׳ צוה שלא להקריב בבמות לכשתהי׳ שם מנוחה והוא מה שנאמר כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ומכאן ראי׳ שבשעה שיגיעו אלי׳ שיהא אסור עליהן להקריב בבמות. וראה הלשון בתרגום קאפח שם.

8) ש״ב ז, ו.

9) ראה ת״י ורש״י שם. וראה זח״ב רמא, א. רמב״ן עה״ת קרח טז, כא.

10) וראה בארוכה ביאור הרי״פ פערלא לסהמ״צ רס״ג מ״ע פד־פה.

11) ואפילו אתי׳ל שהנאמר בשילה ש„היא היתה מנוחה״ הוא רק סימן להזמן שאז נאסרו הבמות, הרי מובן, שהסימן שייך לתוכן הענין. וע״ד הסימן שבירושלמי דלקמן הערה 16.

שטייט אין ספרי[12] „זו שילה ובית עולמים". וואס דאס געפינט מען ניט בנוגע דעם משכן פריער (און אויך ניט בנוגע דעם „מקדש"[13] שבנוב וגבעון[14]).

און ס'איז מובן בפשטות דער חילוק שביניהם: וועז דער משכן איז גע־שטאנען במדבר, כאטש אויך דעמולט איז „נאסרו הבמות", מ'האט געדארפט מקריב זיין די קרבנות נאר אין משכן — איז דאס אבער ניט געווען דער „מקום אשר יבחר ה'", וואס־רום ער איז דאך ניט געשטאנען אויף איין ארט, נאר געגאנ־גען ממסע למסע[15]. ופשיטא אז מ'קען דאס ניט זאגן בנוגע די י"ד שנים שכבשו וחלקו (וועז דער משכן איז גע־ווען אין גלגל, וועז ס'איז ניט געווען די מציאות פון מחנות[16]);

משא"כ בשילה, וואס דארטן איז חל די הגדרה פון „המקום אשר יבחר ה'", ס'איז געווען א מקום קבוע אויף שסט שנה[17]. ובמילא איז בזמן שילה געווען דער איסור צו מקריב זיין אין אנדער ארט (מחוץ למשכן שילה).

און דעריבער האט מען דארט אויפ־געשטעלט א בית של אבנים•[17] (און ער ווערט אנגערופן בית)[18], וואס־רום דאס דריקט אויס אן ענין פון קביעות מקום[19].

ג. על פי זה יש לבאר דעם חילוק אין די לימודים בנוגע צו היתר הבמות „כשנכנסו לארץ" ווען „באו לגלגל", און היתר הבמות נאכדעם וואס חרב שילה, און „באו לנוב וגבעון";

ובלשון הרמב"ם[20]: „לפי שמיום שפסקו המחנות ונכנסו לארץ כו' והוא הזמן שבאו לגלגל נסתלקה מצות ל"ת זו ונשאר מותר שכל מי שרוצה להקריב בבמה מקריב כמו שהי' קודם המשכן": דער היתר ההקרבה איז בדרך ממילא,

---

12) פרשתנו יד, כה (אלא דהכתוב מדבר (לא בנוגע למקדש עצמו אלא) בנוגע לירושלים). תבוא כו, ב. וראה פרש"י ב"מ פט, א ד"ה נתחייבו. פרש"י פסחים צא, א ד"ה מנין.

13) לשון הרמב"ם הל' ביהב"ח שם: ובנו שם מקדש. אבל בדה"ב א, ג־ח וגמרא שם (קיח, סע"ב), פיה"מ שם מ"ז (שהקימו בנוב וגבעון) אה"מ שנעשה במדבר. ואכ"מ.

14) וראה רמב"ן תבוא שם. ביאור הריי"פ פערלא שם. ועוד.

15) ובלשון הרמב"ם ריש הל' ביהב"ח „והי' לפי שעה".

ועיי"ש ברמב"ם שמביא ע"ז „שנאמר (פרשתנו יב, ט) כי לא באתם עד עתה וגו'". שהכתוב ממשיך „אל המנוחה ואל הנחלה" שקאי על שילה וירושלים (ספרי וגמרא שם קיט, א), והיינו שגם בנוגע להמשכן (ביחס לשילה) נאמר כי לא באתם עד עתה גו' (אבל ברש"י עה"פ פי' „כי לא באתם — כל אותם י"ד שנה"). וראה לקמן בפנים סעיף ג.

16) ראה פיה"מ להרמב"ם זבחים שם מ"ה (נעתק — חלקו — לקמן ס"ג). אבל בירושלמי מגילה פ"א הי"ב: זה סימן כל זמן שהארון בפנים הבמות אסורות יצא הבמות מותרות. וראה בארוכה מאירי מגילה ט, ב. ואכ"מ.

17) זבחים קיח, ב. רמב"ם הל' ביהב"ח שם. — משא"כ ימי נוב וגבעון (רק) נ"ז שנה (זבחים ורמב"ם שם). ובפרט שנק' „במה" (דה"א סו, לט. כא, כט. דה"ב א, ג. שם, יג), „במה גדולה" (מ"א ג, ד. תוספתא זבחים ספי"ג).

•17) אבל להעיר מדעת הרמב"ם (דלעיל הערה 13) שגם בנו"ג בנו מקדש, דמשמע בנין אבנים (ראה לקו"ש חט"ז ע' 304 הערה 47. וש"נ).

18) וראה לקו"ש שם ע' 305 ואילך, שגם בנוגע לג' מצוות שנצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ (וסדרו) למנות להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה (סנהדרין כ, ב וספרי עה"פ. רמב"ם ריש הל' מלכים) קיימו (גם) במשכן שילה (אף דהשלימות בזה היתה — בבית הבחירה בירושלים). שלכן לא הביא הרמב"ם בהל' מלכים שם הכתוב שבו מפורש בית הבחירה כ"א הכתוב „לשכנו תדרשו" (פרשתנו יב, ה), שלכמה פי' נאמר בשילה (ראה לח"מ שם). וראה לקמן הערה 32.

19) ראה מהרש"א לתוס' שבועות טו, א ד"ה אין העזרה.

20) פיה"מ זבחים שם. וראה הלשון בתרגום קאפח.

וויבאלד ס׳איז ניטא קיין מחנות און ס׳איז פונקט ווי פריער, פאר הקמת המשכן[21].

משא״כ דער היתר ההקרבה בבמה נאך דעם זמן פון משכן שילה, דארף מען דערויף האבן א לימוד מיוחד, ווי מ׳לערנט עס אפ[22] פון דעם פסוק[23] „כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה — אל המנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים, למה חלקן [הכתוב] כדי ליתן היתר בין זה לזה״: מ׳דארף האבן א היתר מיוחד אויף דעם.

און ווי ס׳איז משמע פון דעם לשון „ליתן היתר בין זה לזה״, איז די קס״ד צו אסר׳ן במות (וואס דער לימוד איז שולל) איז [ניט ווייל דער משכן איז געווען בנוב וגבעון און עס זיינען געווען מחנות, נאר] ווייל מ׳וואלט געמיינט אז „משבאו לשילה״ איז בטל געווארן כללות ענין הבמות (און דערויף איז דער פסוק מחדש און גיט א „היתר בין זה לזה״[24]. און אזוי איז אויך מובן פון לשון רש״י בפירושו על הש״ס[25]: „מנה״מ שהי׳ היתר לבמות אחר קדושת שילה משחרבה״.

ולכאורה: פארוואס זאל מען זאגן אז „משבאו לשילה״ איז אינגאנצן בטל גע־ווארן ענין הבמות?

נאר דערפון איז מוכח, אז אין שילה האט זיך אויפגעטאן אן ענין פון קביעות מקום (וואס איז פריער ניט געווען) — „המקום אשר יבחר ה׳״[26], האט דאס מבטל געווען דעם ענין הבמות[27]. נאר דערנאך איז געקומען א לימוד מיוחד „ליתן היתר בין זה לזה״.

ד. עפ״ז דארף מען אבער פאר־שטיין: וויבאלד אז אויך בנוגע לשילה שטייט דער לשון „המקום אשר יבחר ה׳״, פארוואס ווערט דוקא דער ביהמ״ק שבירושלים אנגערופן „בית הבחירה״, און ניט דער משכן שבשילה?

מזו מען זאגן, אז כאטש אויך שילה ווערט אנגערופן „מקום אשר יבחר ה׳״, איז אבער פאראן א חילוק אין דער בחירה צווישן שילה און ירושלים.

וועט מען דאס פארשטיין בהקדים די חילוקי הלשונות בפרשתנו בנוגע דעם חיוב ההקרבה בבית.

פריער שטייט אין פסוק[28] „לא תעשון כן לה״א (וואס דאס מיינט — כפירוש רש״י: להקטיר לשמים בכל מקום), כי אם אל המקום אשר יבחר ה״א ג׳ לשכנו תדרשו ובאת שמה והבאתם שמה עולו־תיכם ג׳״: דערנאך שטייט[29] „ועברתם את הירדן ג׳ והניח לכם ג׳ והי׳ המקום אשר יבחר ה״א בו לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה ג׳״. און מען איז מבאר אין ספרי, און רש״י ברענגט עס בפירושו על התורה[30], אז דער ערשטער פסוק איז „אמור לענין שילה״ און דער צווייטער — „אמור לענין ירושלים״[31].

---

21) אבל ראה רש״י במשנה שם ד״ה הותרו. פרש״י פרשתנו יב, ח דלמדין היתר הבמות בגלגל מהכתוב (שם) (לא תעשון ג׳) איש כל הישר בעיניו.

22) זבחים קיט, א.

23) פרשתנו יב, ט.

24) וראה הלשון בפיה״מ להרמב״ם שם מ״ז.

25) זבחים שם.

26) להעיר מפרש״י קידושין לז, א ד״ה ללמדך.

27) ולהעיר מפירוש רבי חיים בתוס׳ ד״ה מאי קסבר זבחים (ס, ב) דלר״י דקאמר זה וזה שילה אתא לאשמעינן דשילה אין אחריו היתר.

28) יב, ד ואילך.

29) שם, יו״ד ואילך.

30) שם, יא.

31) לשון רש״י שם. בספרי זה בא בהמשך להדרשה על „מבחר נדריכם״ שבהפסוק, ובפרש״י כתבו בד״ה „שמה תביאו״. אבל מובן שגם בספרי הכוונה לעצם המצוה דהבאת קרבנות.

זעט מען נאָך אַ חילוק אין די פסוקים: אין דעם ערשטן פסוק איז די (התחלה) הדגשה אויפן מענטשן, דעם גברא, „והבאתם שמה עולותיכם גו׳", משא״כ אין צווייטן פסוק איז די (התחלה) הדגשה אויף דעם מקום „שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם גו׳".

וי״ל אַז דאָס איז פֿאַרבונדן מיט אַ חילוק כללי צווישן די פסוקים:

אין די ערשטע פסוקים הויבט אָן די תורה מיטן איסור „לא תעשון כן לה׳ אלקיכם" — „להקטיר לשמים בכל מקום", און ווי אַ המשך (און תוצאה) פון דעם איסור קומט דער חיוב: „כי אם אל המקום גו׳"[32], דאָס מיינט, אַז אַיין דעם ענין הבחירה במקום מיוחד זה איז מודגש אַז דערמיט ווערט באַוואָרנט דער איסור פון מקריב זיין קרבנות „בכל מקום" — נאָר בלויז אין אַרט וואָס וועט זיין אויסגעטיילט ע״י בחירתו ית׳;

משא״כ אין דעם צווייטן פסוק איז די התחלה מיטן חיוב — „והי׳ המקום אשר יבחר ה״א בו לשכן שמו שם שמה תביאו גו׳", וואָס דאָס הייסט, אַז דער „שמה תביאו" איז אַ תוצאה דערפון וואָס דאָס איז דער „מקום אשר יבחר ה״א בו׳".

ה. דערפון איז מובן, אַז אין הכי נמי, אויך ביי שילה איז געווען דער ענין הבחירה: אַבער אין דעם תוכן הבחירה איז אַ חילוק עיקרי צווישן שילה און ירושלים:

ביי שילה איז געווען די בחירה אין דעם מקום, נאָר בלויז ווי אַ תוצאה פון דעם איסור „להקטיר לשמים בכל מקום", וואָס דערפאַר האָט געמוזט זיין אַ מקום מיוחד להקרבה, ד.ה. אַ בחירה (במקום) מצד אַ טעם וסיבה:

משא״כ אין ירושלים איז דאָס דער אָרט וואָס דער אויבערשטער האָט בוחר געווען (ניט מצד אַ טעם[33], נאָר) אַז דאָס זאָל זיין מקום השראת שכינתו ית׳ — ובמילא איז דאָס אויך דער מקום וואו עס דאַרף זיין הקרבת הקרבנות („שמה תביאו")[34].

בסגנון אחר: די בחירה אין שילה איז געווען צוליב אידן[35], אַז זיי זאָלן האָבן אַ

---

32) ראה גו״א בפרש״י (שם, ה) דכל הפסוק „כי אם אל המקום אשר יבחר גו׳" קאי על שילה. ועד״ז בגו״א שם, יד. אבל ראה ראֵ״ם ושפ״ח (ועוד) בפרש״י בפסוקים הנ״ל.

33) להעיר דגם כפשוטו, בזמן (דוד) שלמה בזמן שכנו בית הבחירה הי׳ מקדש ב(נוב ו)גבעון (לא רק משכן כבגלגל). אלא שאז היו הבמות מותרות. ודין במה גדולה להם (ראה מ״א ג, ד ובפרש״י שם. דה״ב א, ג־ה. מאירי מגילה ט, ב. ובכ״מ). ואכ״מ.

34) החילוק בין שילה וירושלים יש לבאר גם באופן אחר קצת:

בשילה בחירת המקום להקרבה הוא (בעיקר) שלילה דשאר המקומות, שלא יקטירו בכל מקום (לא תעשון כן גו׳ כי אם אל המקום גו׳). [היפך מבמשכן — ע״פ פשטות הכתוב בפ׳ אחרי (יז, ה) בטעם האיסור דשחוטי חוץ ומצות הבאתם במשכן — „למען אשר יביאו בנ״י את זבחיהם אשר הם זובחים על פני השדה והביאום להׄ׳ גו׳". ראה ראב״ע שם. פיה״מ להרמב״ם זבחים שם מ״ה. וראה רש״י זבחים קיב, ב ד״ה בעשה דמפרש העשה מהכתוב הנ״ל „והביאום להׄ׳ גו׳"]:

משא״כ בירושלים (כמו במשכן) בחירת המקום הוא (בעיקר) חיוב ובחירת מקום זה בשביל הקרבה.

אבל מפשטות הכתוב בנוגע להמקדש בירושלים „והי׳ המקום אשר יבחר ה׳ לשכן שמו שם" משמע, דהבחירה היא כדי שיהי׳ מקום לשכן גו׳ וכתוצאה מזה „שמה תביאו גו׳", כבפנים. וראה לקמן הערה 45.

משא״כ בשילה (אף שגם שם ממשיך „לשום את שמו שם", הרי כיון) שההתחלה היא בנוגע להקרבה — „לא תעשון כן כי אם אל המקום גו׳", משמע דהבחירה היא מצד ההקרבה, כנ״ל בפנים.

35) להעיר משפתי חכמים בפרש״י פרשתנו יב, יג.

מקום מיוחד להקרבה (און ניט — בכל מקום, ווי עס איז געווען פריער, היתר הבמות); משא"כ די בחירה אין ירושלים איז געווען מצד דעם אויבערשטן כביכול, אז הוא ית' האט כביכול בוחר געווען אן ארט לשכינתו — „זאת מנוחתי עדי עד"[36].

ו. מצד דעם אונטערשייד אין דעם אופן הבחירה צווישן שילה וירושלים — איז אויך פאראן א חילוק בשייכות דעם ענין הנבחר:

ווי‌באלד אז די בחירה בשילה איז כדי עס זאל זיין אן ארט מיוחד להקרבה, ווערט עס באוואָרנט, עס איז געניג ווען די בחירה איז אין דעם מקום (הבית) אבער ניט אין דעם בית שנבנה עליו):

משא"כ בירושלים, איז דאס א בחירה מצ"ע (אן א טעם המגביל) אין דעם ענין, איז דאס כולל סיי דעם מקום (הבית), סיי דעם בית. ואדרבא ווי‌באלד אז דאס איז א זאך וואס דער אויבערשטער, די שכינה האט בוחר געווען למנוחתו „עדי עד", איז מובן, אז די מנוחה בפועל ווערט דורך דעם בית, דער בית גופא איז א „בית הבחירה"[37].

וואס דאס איז אויך מודגש אין די שינויי הלשונות אין די פסוקים הנ"ל:

בנוגע צו שילה זאגט דער פסוק „המקום אשר יבחר ה"א גו' לשום את שמו שם", אבער בשייכות צו ירושלים איז דער לשון הכתוב „אשר יבחר ה"א בו לשכן שמו שם"[38]: ביי שילה איז די בחירה ניט „בו" (אין דעם מקום[38]) נאר אין „לשום את שמו"[39], משא"כ ביי ירושלים, איז דער „יבחר ה"א" — „בו"[39], אין דעם מקום[39].

ז. עפ"ז איז פארשטאנדיק וואס דער רמב"ם רופט די הלכות — „הלכות בית הבחירה" —

[כאטש אז אין דער התחלה — כותרת פון הלכות בית הבחירה, וואו עס ווערן אויסגערעכנט די מצוות וועלכע זיינען אין די הלכות[40], זאגט דער רמב"ם אז די ערשטע מצוה איז „לבנות בית המקדש" (און ניט „בית הבחירה"). ועד"ז אין די הלכות גופא, גלייך אין דער ערשטער הלכה, ברענגט ער דעם פסוק[41] „ועשו לי מקדש" (און ניט דעם פסוק[42] וואו עס

---

36) תהלים קלב, יד.

37) ועפכ"ז אולי יש לבאר ולתווך מה שבכ"מ מפורש דאין שילה בכלל המקום אשר יבחר ה' — ראה ספרי פרשתנו (יב, יח) לפני ה' זו שילה, במקום אשר יבחר זו ירושלים [אבל שם י"ל כיון דכל הרואה בשילה דשם נאכל קק"ל (מגילה ט, סע"ב. זבחים קיב, ב) אינו המקום אשר יבחר כירושלים שבו נאמר ענין הבחירה בפ"ע (כפרשתנו שם. ושם יד, כג ואילך. וראה זבחים קטז, סע"ב ואילך. שפת אמת שם)]. רד"ק (פ"א ח, יג) — כיון דלא הוי (גם) בהבנין א"כ אי"ז אמיתית ענין הבחירה גם בהמקום (כדלקמן הערה *38). אבל לכאו' לא משמע כן מלשון הרד"ק שם „גלגל ושילה ונוב וגבעון . . לא היו הם המקום הנבחר כו' כי אם זה המקום שהוא הר המור' כו'". וראה רמב"ן פרשתנו שז, ט. פנים יפות ס"פ פנחס.

38) ראה כלי יקר פרשתנו יב, ד „המפרשים אמרו" (אלא שלדעתו אינו כן).

*38) כי שלימות הבחירה בהמקום הוא כאשר ישנה הבחירה (גם) בהבית (שבמקום זה). ומכיון שבשילה לא היתה בחירה בהבית, מובן שאי"ז בחירה בשלימותה (גם) דהמקום. וכנ"ל הערה 37.

39) ואולי י"ל עוד חילוק: לשום — שייך גם לרגע, ארעי: לשכן — משמעותו קביעות.

40) שגם זה הוא מהרמב"ם — וראה חקדמתו לספרו.

41) תרומה כה, ח.

42) כהובא בסנהדרין שם וספרי עה"פ. וכמו שכתב הסמ"ג מ"ע קסג וברמזי מ"ע שם. וראה כס"מ ריש הל' ביהב"ח. נ"כ הרמב"ם ריש הל' מלכים. ובארוכה לקו"ש חט"ז ע' 298 ואילך.

שטייט דער לשון פון „בחירה"[43]: נאָך מער: די ווייטערדיקע הלכות בשייכות צום ביהמ"ק רופט ער טאָקע אָן מיטן נאָמען „מקדש" — „כלי המקדש", „ביאת מקדש"]

דערמיט איז מודגש אַז דער עיקר חידוש אין דעם ביהמ"ק בירושלים „בית עולמים", איז בחירת הקב"ה[44].

וואָס דאָס דריקט זיך אויס אויך אין דעם וואָס (אויך) דער בית איז אַ „בית הבחירה"[45].

ח. ע"פ כל הנ"ל קען מען אויך מבאר זיין דעם לשון הרמב"ם[46] „כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית[47] לה' כו'" — דלכאורה:

וויבאַלד אַז דער עיקר אויפטו אינעם בית עולמים איז דער ענין הבחירה, האָט דער רמב"ם געדאַרפט זאָגן „כיון שנבחר בית עולמים"? נאָכמער: אין מכילתא[48] שטייט טאָקע אַזוי דער לשון „עד שלא נבחרה ירושלים כו' עד שלא נבחר בית עולמים כו'" — און דער רמב"ם איז משנה פון לשון המכילתא און זאָגט „כיון שנבנה המקדש"?

וע"פ הנ"ל י"ל, אַז ס'זיינען דאָ צוויי פרטים אין דער בחירה במקדש שבירושלים, יעדערער אין זיין זמן:

די בחירה במקום המקדש, שבהר המורי', וואָס דאָס איז געווען[49] מימי האבות[50]

[וואָס דערפאַר איז דאָס געווען דער „מקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד

43) וכן לשונו במנין המצות בריש ספר היד מ"ע כ. סהמ"צ שם (לפנינו. אבל בתרגום העלינר וקאפח: בית עבודה).

44) ראה לקו"ש חי"ט ע' 143 ואילך. וש"נ. וראה שיחת ש"פ מטו"מ תשמ"ב.

45) לכאורה י"ל שלדעת הרמב"ם פי' „בית הבחירה" היינו — בית הנבחר להקרבת הקרבנות (וראה לעיל הערה 34). ועפמש"כ בסהמ"צ מ"ע כ דהמ"ע היא „לבנות בית הבחירה לעבודה בו יהי' ההקרבה" (ראה בארוכה לקו"ש חי"א ע' 120 ואילך). וראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ט ה"ג „וירושלים נבחרת לכך".

אבל מדיוק לשונו בספר היד בריש הל' ביהב"ח בגדר המ"ע „לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו כו'" משמע, שהבית והמצוה בבנייתו אינו בשביל ההקרבה כ"א „בית לה'" (והיינו להשראת השכינה), אלא שהבית צ"ל באופן ש„מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות" (וראה לקו"ש חי"ד ע' 1346 הערה 34). וכן מוכח מלשונו שם ה"ג (נעתק לקמן ס"ח) „נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה'" ומביא הכתובים (דה"א כב, א. תהלים קלב, יד) „זה הוא בית לה' האלקים . . זאת מנוחתי עדי עד". כדלקמן בפנים.

*) שכתבו בלה"ק. משא"כ סהמ"צ שכתבו בערבית. ובידנו רק העתקות — וצ"ע פי' התיבה בערבית בדיוק ואין ללמוד מפי' התיבה עתה — כי כידוע דיוק פי' התיבות בכל לשון — משתנה במשך הזמן. ולהעיר מהכלל אפילו בלה"ק — ל' תורה לחוד ול' חכמים לחוד.

ועוד שספר היד הוא: א) פסקי הלכות, ב) בתראי לגבי סהמ"צ (יד מלאכי כללי הרמב"ם אות כג).

46) הל' בית הבחירה פ"א ה"ג.

47) ידועה השקו"ט באחרונים „דלבנות בהן בית כו' ואין שם בי"ת משמע דלא נאסרו במות! (ראה מעשי למלך על אתר). וראה לקו"ש חט"ז ע' 466 הערה 12, די"ל דההמשך ברמב"ם „ולהקריב בהן קרבן" — „בהן" (בהמקומות) ולא „בו" (בהבית) — מורה שמוסיף ענין שני, איסור הקרבה (במק"א) בבמות. ע"ש.

48) בא בתחלתה.

49) ולשון המכילתא „עד שלא נבחרה ירושלים כו' עד שלא נבחרה בית עולמים כו'" היינו הבחירה בפועל למזבחות ולהשראת השכינה כההמשך במכילתא „יצאת א"י כו' יצאת ירושלים". וראה מפרשי המכילתא. וכמה גירסאות בהמכילתא שם ובפירושה.

50) וע"ד הבחירה בא"י שהיא היתה „כשברא העולם כו' בחר בא"י" (תנחומא פרשתנו ח) — ראה לקו"ש חי"ח ע' 402.

עליו יצחק והוא המקום שבנה בו נח כו׳״, ווי דער רמב״ם איז מבאר אין פ״ב[51]:

און די בחירה אין דעם בית גופא, וואס דאס האט זיך אויפגעטאן וועז „נבנה המקדש בירושלים״ (און דעמולט איז אויך נתוסף געווארן די שלימות הבחירה אויך פון דעם מקום), וואס דערפאר איז דוקא דאן „נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה״״.

דערמיט איז אויך מבואר פארוואס דער רמב״ם ברענגט אויף דעם ראיות פון די פסוקים[52] — „ויאמר[53] דוד זה הוא בית ה׳ האלקים וזה מזבח לעולה לישראל״, וואס דאס ברענגט ארויס ווי די בחירה איז (ניט נאר אין מקום המקדש נאר אויך) אין דעם בית גופא: „ואומר זאת מנוחתי עדי עד״, וואס אין דעם צווייטן פסוק איז מוסבר דער טעם אויף דעם וואס די בחירה איז (אויך) אין בית — היות אז דער אויבערשטער האט בוחר געווען דעם ארט (ניט צוליב א טעם ותפקיד מיוחד מקום להקרבה, נאר) אלס „זאת מנוחתי עדי עד״ — איז במילא די בחירה אין דעם בית גופא[54].

ט. עפ״ז איז אויך מובן דער חילוק הנ״ל (ס״ד) וואס בנוגע צו שילה שטייט „והבאתם (שמה)״, די תורה הויבט אן מיטן חיוב ההבאה של האדם (און דאס ברייננט אז עס איז דא א „שמה״), און באי ירושלים איז די התחלה „שמה (תביאו)״ (ובמילא דארף אהין זיין דער „תביאו״):

דער חיוב צו מקריב זיין קרבנות בשילה דוקא (בזמן משכן שילה) איז „חיוב גברא״: אזוי ווי אידן זיינען מצווה להקריב קרבנות און דערנאך איז צוגעקומען אין דעם חיוב אז עס זאל זיין אין א מקום מיוחד — האט דער אויבערשטער פאר זיי אויסגעקליבן (משכן) שילה אלס דעם מקום ההקרבה[55]. (און בדוקא — עס ווערט חל אויף זיי א איסור צו מקריב זיין מחוץ לשילה[56]):

משא״כ בירושלים, וואס דער ענין הבחירה איז מצ״ע און אין א חפצא אינעם בית — „בית הבחירה״, איז י״ל אז די מצות ההקרבה דארטן — „להקריב כל הקרבנות בבית הבחירה״[57] — איז אויך מצד דעם „חפצא״ פון קרבן.

ועפ״ז יומתק דער לשון הרמב״ם אין ספר היד[58], ביי דער מצות ההקרבה בבית הבחירה, וואו ער הויבט אן די הלכות ניט מיט דעם חיוב האדם „מצות עשה להקריב כל הקרבנות בבית הבחירה״, נאר מיט די קרבנות: „כל הקרבנות כולם כו׳ מצות עשה להקריבן בבית הבחירה״, וואס דערפון איז

---

51) הל׳ ביהב״ח ה״א וה״ב. וראה לקו״ש חי״ט שם.

52) ראה גם לקו״ש חי״ט שם הערה 47. לקו״ש חט״ז שם.

53) דה״א כב, א.

54) ולכן נקרא „בית עולמים״, הבית גופא (אף שהבית עצמו נחרב). ובלשון הרמב״ם (הל׳ ביהב״ח פ״ו ה״ז) „לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטילה והרי הוא אומר כו׳ אע״פ ששמותן בקדושתן הן עומדים״ — הבית לא רק המקום. וראה לקו״ש חי״א ע׳ 177 ואילך. חט״ז ס״ע 467 ואילך.

55) ולפי כהנ״ל י״ל שג״ז נלמד מהיתר הקרבה בבמה לאחר שילה (כנ״ל ס״ג) שאין זה מקום מנוחת השכינה בקביעות, כנ״ל בארוכה.

56) וראה לעיל הערה 34.

57) לשון הרמב״ם במנין המצות בריש ספר היד, מ״ע פד. ועד״ז בהכותרת להל׳ מעשה הקרבנות מצוה כא.

58) הל׳ מעה״ק רפי״ח.

משמע, אַז דער חיוב צו מקריב זיין די קרבנות דוקא דאָרט איז (ניט נאָר אַ תנאי אין אופן ההקרבה מצד דעם מקריב — גברא, נאָר) אויך[59] מצד די קרבנות, חפצא.

ויש לומר אַז דאָס איז מצד דעם טעם הנ"ל: ווײַאַלד אַז עס איז דאָ אַ בית הבחירה, אַ מקום השכינה, ברענגט עס אויך אַ חיוב אויף דער חפצא פון די קרבנות, אַז מ'דאַרף זיי מקריב זיין אין דעם בית.

(משיחות ש"פ מטו"מ וש"פ ראה תש"מ; ש"פ דברים תשמ"ב)

---

59) בפיה"מ להרמב"ם שם מ"ט הביא הכתוב (יא) „שמה תביאו גו"׳ שבפסוק „והי׳ המקום אשר יבחר ה"א בו גו"׳. אבל גם בהפסוק (יד) שהביא בהל׳ מעה"ק שם, ובסהמ"צ ומנין המצות שם, נאמר „שם תעלה עולותיך ושם תעשה", ולא כבשילה „והבאתם שמה גו"׳ (כנ"ל).